

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİNDE ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK ÖZYETERLİK İNANÇ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ¹

*Investigation Academic Self-Efficacy Belief Levels of Students Being
Taught at Afyon Kocatepe University*

*Suphi ÖZSÜER**

*Gözde İNAL***

*Özgün UYANIK****

*Mustafa ERGÜN****

ÖZET

Araştırmada, Afyon Kocatepe Üniversitesi bünyesinde bulunan Fakülte/Yüksekokul /Meslek Yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeylerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini, 2009–2010 eğitim öğretim yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi bünyesinde bulunan Fakülte/Yüksekokul/Meslek Yüksekokullarında öğrenim gören 30.347 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise tabakalı örnekleme yöntemi ile seçilen 10910 öğrenci dahil edilmiştir. Araştırmada öğrencilerin cinsiyeti ve birimi hakkında bilgi almak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen “Genel Bilgi Formu”, öğrencilerin akademik özyeterlik düzeylerini değerlendirmek amacıyla da Jerusalem ve Schwarzer (1981) tarafından geliştirilen ve Yılmaz, Gürçay ve Ekici (2007) tarafından Türkçeye uyarlanan “Akademik Özyeterlik Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada öğrencilere ait demografik bilgiler frekans ve yüzde değerleri olarak verilmiştir. Öğrencilerin akademik özyeterlik ölçeği puanlarının cinsiyetlerine ve öğrenim gördükleri birime göre değişip değişmediği ise t testi ve ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeyleri ile cinsiyet arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir.

¹ Bu çalışma, Afyon Kocatepe Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenen 08.EĞT.01 numaralı “Akademik Özyeterlik Projesi” raporundan yararlanılarak hazırlanmıştır.

* Öğr. Gör., Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, suphio@hotmail.com

** Yrd. Doç. Dr., ²Yrd.Doç. Dr. Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı, ggozdeinal@gmail.com

*** Arş.Gör. Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı, ozgunuyanik@hotmail.com

**** Prof.Dr. Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, mergun@aku.edu.tr

Öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeyleri ile öğrenim gördükleri birimler arasında ise istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre Teknik Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeylerinin, diğer birimlerde öğrenim gören öğrencilerden daha düşük olduğu sonucu ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Akademik özyeterlik ölçeği, akademik özyeterlik inanç düzeyi, üniversite öğrencileri.

ABSTRACT

In this study, it is aimed to evaluate the self-efficacy belief levels of Afyon Kocatepe University students who are selected both from four and two year training programs. The population of the study consisted of 30347 students enrolled in programs at faculties, schools or vocational schools affiliated to Afyon Kocatepe University during the academic year of 2009-2010. By using clustered sampling, 10910 students were included in the study. While the study was being conducted, in order to evaluate the participants' academic self-efficacy beliefs "Academic Self-Efficacy Scale" which was developed by Jerusalem and Schwarzer (1981) and adapted to Turkish by Gürçay and Ekici (2007) together with "General Information Form" which was developed by the researchers to collect data regarding the participants' gender and their departments were used. As findings, demographical information collected from the participants was given as frequency levels and percentages. For the statistical processing of the data t-test and ANOVA were utilized to find out whether the participants' academic self-efficacy scores differ according to their gender and their department. According to the findings, it was concluded that there was no significant difference between the students' academic self-efficacy belief levels and their gender while a significant difference was found out between the students' self-efficacy belief levels and the departments they were studying. The level of self-efficacy of students being taught at the Faculty of Technical Education was found to be lower than those being taught at others.

Key Words: Academic self-efficacy scale, self-efficacy belief levels, university students.

GİRİŞ

Bireylerin kendini değerlendirmesi sosyal öğrenme kuramının en önemli ilkesidir. Bireyler düşüncelerine uygun eylemde bulunduktan sonra, eylemlerinin sonuçlarını değerlendirir ve kendisini yargılayabilir. Bu süreçte insanın kendinin farkında olması ve öğrenme kapasitesi ile yapacağı iş arasında değerlendirme yapması, öğrenme sürecinde önemli bir durumdur. Bu olgu özyeterlik kavramıyla açıklanmıştır (Korkmaz, 2004:213).

Özyeterlik kavramı başta Bandura olmak üzere birçok araştırmacı tarafından tanımlanmıştır. Bandura tarafından Sosyal Bilişsel Kuramın

anahtar kavramlarından biri olarak ortaya atılan özyeterlik kavramı (self-efficacy belief) "bireyin, belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip, başarılı olarak yapma kapasitesi hakkında kişinin kendisinden beklenen durumları yönetmesini sağlayacak yeteneklere olan inancı" olarak tanımlanmaktadır (Bandura, 1995:2). Luszczynska, Gutierrez-Dona ve Schwarzer (2005) tarafından ise özyeterlik kavramı "kişilerin, talep edilen zor görevler ve kendi uygulamaları üzerinde kontrol edebilme yeteneklerine olan inancı" olarak ifade edilmiştir.

Bandura (1993) özyeterlik algısının bilişsel, güdüsel ve duyuşsal süreçler ile seçim yapma süreci üzerinde etkili olduğunu belirterek, özyeterlik algısının, hangi işin sorumluluğunu alacağımızı, o iş için ne kadar çaba ve zaman harcayacağımızı, güçlükler ve başarısızlıkların bizi nasıl etkileyeceğini ve umutsuzluğa kapılıp kapılmayacağımızı büyük oranda etkilemekte olduğunu belirtmektedir. Bireylerin özyeterlik inancının yüksek olması, onların kendilerine daha yüksek hedefler oluşturmalarına, verdikleri kararlarda tutarlı olmalarını sağlamakta ve bireylerin bilişsel süreçlerini ve motivasyonlarının daha da yüksek olmasını etkileyebilmektedir (Pajares, 1996:544-45).

Hoy ve Miskel'e (1996) göre özyeterlik düzeyi yüksek olan bireyler yeteneklerine güvenmekte, bir işi başarmak amacıyla gereken çabayı göstermek için uğraşmakta ve başarmak için çeşitli yollar arayarak, problem çözme stratejileri geliştirmektedirler. Özyeterlik algı düzeyinin yüksek olması korku ve kaygıyı da azaltarak, bireyin başarılı sonuca ulaşması yönünde en önemli etkenlerden biri olmaktadır. Bu nedenle aynı becerilere sahip fakat özyeterlik algı düzeyi farklı iki kişi, farklı düzeylerde performans sergileyebilmektedirler (Akt: Uçal-Canakay, 2007:40). Örnek olarak: eğitim alanında yapılan çalışmalarda özyeterlik inançlarının öğretmenlerin sınıf içinde gerçekleştirdikleri uygulamaları etkilediği ve özyeterlik inancı güçlü olan öğretmenlerin öğretim konusunda daha arzulu ve tutkulu davrandığı ortaya çıkmıştır (Hazır-Bıkmaz, 2004).

Özyeterlik düzeyi düşük ve yüksek bireylerin özelliklerine yönelik yapılan araştırma sonuçlarında, bir durumla ilgili özyeterlik algısı yüksek olan bireylerin, bir işi başarmak için büyük çaba gösterdiklerini, olumsuzluklarla karşılaştıklarında kolayca geri dönmediklerini, tam tersine ısrarlı ve sabırlı olduklarını göstermektedir (Aşkar ve Umay, 2001:1). Jerusalem (2002) olumlu özyeterlik beklentisinin motivasyonu arttırdığını, yeni ve zor görevlerle başa çıkabilmeyi sağladığını ve çaba harcamaya istekli kıldığını; olumsuz özyeterlik beklentisinin ise kişinin kendi inisiyatifi ile davranmamasına ya da yapılan bir işi sonuçlandırmadan bırakmasına neden olduğunu belirtmektedir (Akt; Yılmaz, Gürçay ve Ekici 2007: 253). Buna bağlı olarak, bireyler, özyeterlik beklentisinin yüksek olduğu durumda kendilerine güvenirlere ve öğrenme etkinliğine yoğun katılım gösterirler.

Ancak özyeterlik inancının düşük olduğu durumlarda, öğrenilmiş çaresizliğe benzer bir durum gözlenir ve bireyler öğrenme etkinliklerine katılmaktan kaçınırlar (Eryenen, 2008:37).

Bireylerin özyeterliklerini değerlendirmek amacıyla özyeterlik alanında birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmaların çoğunlukla matematik özyeterliği, fen bilgisi özyeterliği, duygusal özyeterlik, akademik özyeterlik, sosyal özyeterlik gibi farklı alanlarda yapılmış olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda özyeterlik alanında çalışılması gereken en önemli alanlardan birinin akademik özyeterlik alanı olduğu görülmüştür.

Akademik özyeterlik “bireylerin önceden planlamış eğitim başarılarına ulaşabilmeleri için gerekli olan eylemleri organize edebilme ve bu eylemleri gerçekleştirebilme kapasiteleri hakkındaki yargıları” olarak tanımlanmaktadır (Lee, 2005:490; Linnenbrink ve Pintrich, 2003:120).

Bandura'nın bireyin etkinliklerini, kişisel özelliklerini, davranışlarını ve çevrenin etkileşimini ele aldığı sosyal-bilişsel kuram, akademik özyeterliğin öğrenme ve başarı ile ilişkisini açıklamak için ilk planda ele alınmaktadır. Bu görüşe dayalı olarak ilk aşamada, öğrenciler, bir öğrenme etkinliğine, daha önceki deneyimleri, kişisel özellikleri ve sosyal ilişkileri aracılığıyla edindikleri farklı düzeylerdeki özyeterlik inançları ile katılırlar ve ikinci aşamada ise öğretmen ve ebeveynlerin desteği ile öğrenmeye yönelir; kişisel özellikleri (hedef belirleme, bilgiyi işleme gibi) ve durumsal unsurlar (geribildirim, ödüllendirilme gibi) sayesinde kendi öğrenme nitelikleri hakkında fikir sahibi olurlar (Linnenbrink ve Pintrich, 2003: 128; Korkmaz, 2004:212). Bunun sonucunda çeşitli kaynaklardan edindikleri bilgiler aracılığıyla, kendi performanslarının yeterliği ve becerilerinin artışı yönündeki inançları, özyeterlik algısının gelişmesini destekler. Bununla beraber, başarının sağlanamaması ya da ilerlemenin yavaş olması durumunda, öğrenci yeterli çabanın ve doğru strateji kullanımının bu eksikliği giderebileceği inancını taşııyorsa, başarısızlığa bağlı olarak özyeterlik algısının zayıflama olasılığı da düşük olmaktadır (Schunk ve Pajares, 2002: 19).

Eğitimin kalite ve yapısının ciddi biçimde tartışıldığı günümüzde, yaşla birlikte daha açık biçimde sergilenen ve üniversite düzeyindeki öğrencilerin yaşamlarıyla ilgili seçimlerinde daha etkili olduğu görülen akademik özyeterlik inancının üniversite öğrencileri üzerinde değerlendirilmesinin önemi hızla artmaktadır. Bireyin kendi yeteneklerine ilişkin bakış açısının, kendine ilişkin yaptığı tahminlerin ve değerlendirmelerin dikkate alınması akademik özyeterlik inancıyla ilgili yeni bakış açılarını görmemizi sağlayacak bir araç olarak düşünülebilmektedir. Bu davranış kalıbının yaşla birlikte daha açık bir biçimde sergilendiği ve üniversite düzeyindeki seçimlerde oldukça etkili olduğu söylenebilir. Bu noktadan hareketle araştırmada, Afyon Kocatepe Üniversitesi Fakülte/Yükseköğretim/Meslek

Yüksekokulları'nda öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeylerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırmada, Afyon Kocatepe Üniversitesi Fakülte/Yüksekokul/Meslek Yüksekokulları'nda öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeyleri belirlemek için nicel araştırma modellerinden genel tarama modeli kullanılmıştır.

1.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2009–2010 eğitim öğretim yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi bünyesinde bulunan Fakülte/Yüksekokul/Meslek Yüksekokulları'nda öğrenim gören 30.347 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmada evreni temsil edecek örnekleme belirlemek için, tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada tabakalı örnekleme seçiminde kullanılan temel ölçüt, 2009–2010 eğitim öğretim yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Fakülte/Yüksekokul /Meslek Yüksekokullarında öğrenim gören öğrenci sayısıdır. Bu amaçla öncelikle Afyon Kocatepe Üniversitesi Öğrenci İşleri Dairesi Başkanlığı verilerinden Afyon Kocatepe Üniversitesi bünyesinde bulunan Fakülte/Yüksekokul/Meslek Yüksekokullarında öğrenim gören öğrenci sayıları elde edilmiştir. Ardından, öğrencilerin birimlere (Fakülte/Yüksekokul/Meslek Yüksekokulu) göre dağılımları incelenmiş, her birimdeki öğrenci sayısı göz önüne alınarak her birim, bir alt evren olarak kabul edilmiştir.

Araştırmada 0,02 duyarlılıkla minimum örnek hacmi 9.777 olarak belirlenmiştir. Cevapsızlık, hatalı cevaplama gibi nedenlerden dolayı yaklaşık %10 civarında fazla örnek hacmi olan 10.910 öğrenci örnekleme oluşturmuştur.

Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmanın Örneklemindeki Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Cinsiyet	n	%
Kız	5253	48,1
Erkek	5657	51,9
Toplam	10910	100.0

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya dahil edilen öğrencilerin %48,1'inin kız, %51,9'unun ise erkek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin çoğunluğunun erkek olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin öğrenim gördükleri birime (Fakülte/Yüksekokul/Meslek Yüksekokulu) göre dağılımları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Birime Göre Dağılımları

Birim (Fakülte/Yüksekokul/Meslek Yüksekokulu)	n	%
Eğitim Fakültesi	909	8,3
Fen Edebiyat Fakültesi	1759	16,1
Güzel Sanatlar Fakültesi	218	2,0
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	1702	15,6
Mühendislik Fakültesi	857	7,9
Veteriner Fakültesi	308	2,8
Teknik Eğitim Fakültesi	900	8,2
Tıp Fakültesi	366	3,4
Afyon Sağlık Yüksekokulu	406	3,7
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	208	1,9
Turizm İşletmecilik ve Otelcilik Yüksekokulu	666	6,1
Devlet Konservatuvarı	230	2,1
Meslek Yüksekokulları	2381	21,8
Toplam	10910	100,0

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmanın örneklemine dahil edilen öğrencilerin %8,3'ünün Eğitim Fakültesi, %16,1'inin Fen Edebiyat Fakültesi, %2,0'ının Güzel Sanatlar Fakültesi, %15,6'sının İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, %7,9'unun Mühendislik Fakültesi, %2,8'inin Veteriner Fakültesi, %8,2'sinin Teknik Eğitim Fakültesi, %3,4'ünün Tıp Fakültesi, %3,7'sinin Afyon Sağlık Yüksekokulu, %1,9'unun Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, %6,1'inin Turizm İşletmecilik ve Otelcilik Yüksekokulu, %2,1'inin Devlet Konservatuvarı, %21,8'inin ise Meslek Yüksekokulları bünyesindeki bölümlerde öğrenim gördükleri belirlenmiştir.

1.2. Verilerin Toplanması

Araştırmada öğrencilerin cinsiyeti, birimi ve bölümü hakkında bilgi almak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen "Genel Bilgi Formu", öğrencilerin akademik özyeterlik düzeylerini değerlendirmek amacıyla

Jerusalem ve Schwarzer (1981) tarafından geliştirilen ve Yılmaz, Gürçay ve Ekici (2007) tarafından Türkçeye uyarlanan “Akademik Özyeterlik Ölçeği” kullanılmıştır.

Akademik Özyeterlik Ölçeği (AÖÖ): Tek boyut içeren ölçek akademik özyeterlik için anlamlı bir yapı gösteren 7 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan maddeler “4’lü Likert Tipi Ölçek” (bana tamamen uyuyor, bana uyuyor, bana çok az uyuyor, bana hiç uymuyor) formundadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 7 ve en yüksek puan 28’dir. Elde edilen puanın yüksekliği, özyeterliğin yüksekliğine işaret etmektedir (Akbaş, 2009:44).

AÖÖ’nün Türkçeye uyarlama sürecinde Yılmaz, Gürçay ve Ekici (2007) tarafından gerçekleştirilen yapı geçerliği çalışmalarında ise ölçeğin tek boyutlu olduğu ve faktör yüklerinin .500 ile .829 arasında değiştiği bildirilmektedir. Bununla birlikte, Jerusalem ve Schwarzer (1981) orijinal AÖÖ’nün Cronbach Alfa güvenirlik katsayısını .87, Yılmaz, Gürçay ve Ekici (2007) ise ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısını .79 olarak tespit etmişlerdir (Yılmaz, Gürçay ve Ekici, 2007:255). Araştırmada Akademik Özyeterlik Ölçeği’nin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .71 olarak belirlenmiştir.

1.3. Verilerin Analizi

Akademik Özyeterlik ölçeği ve genel bilgi formu aracılığıyla toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılarak değerlendirilmiştir. Araştırmada öğrencilerin cinsiyetlerine, öğretim gördükleri birimlere ilişkin bilgiler frekans ve yüzde değerleri olarak verilmiştir. Öğrencilerin akademik özyeterlik ölçeği puanlarının cinsiyetlerine, öğrenim gördükleri birime göre değişip değişmediği t testi ve ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Anlamlılık seviyesi olarak 0.05 kullanılmış olup, $p < 0.05$ olması durumunda anlamlı farklılığın olduğu, $p > 0.05$ olması durumunda ise anlamlı farklılığın olmadığı belirtilmiştir (Büyüköztürk, 2011:67).

2. BULGULAR

Araştırmanın örneklemine dahil edilen öğrencilerin cinsiyetlerine göre akademik özyeterlik inanç düzeyleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Cinsiyetleri İle Akademik Özyeterlik İnanç Düzeyleri Arasındaki İlişki

	Cinsiyet	n	\bar{X}	Median	Min	Max	Ss	t testi		
								t	sd	p
Akademik Özyeterlik İnanç Düzeyi	Kız	5253	19.6	20	7	28	3.2	-1.750	10908	0.08
	Erkek	5657	19.7	20	10	28	3.3			

Tablo 3 incelendiğinde, erkek öğrencilerin akademik özyeterlik puanlarının aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=19,7$) kız öğrencilerin akademik özyeterlik puanlarının aritmetik ortalamasından ($\bar{x}=19,6$) yüksek olduğu görülmektedir. Ancak öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeylerinin cinsiyete göre farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t= -1.750$, $p= 0.08$, $p>0.05$).

Alan yazın incelendiğinde erkek ve kızların akademik özyeterlik inanç düzeylerini belirlemeyi amaçlayan ölçme araçlarına yönelik farklı tutumlar sergileme eğiliminde oldukları görülmektedir (Busch,1995:311; Fırat-Durdukoca; 2010:74). Yapılan çalışmalarda erkeklerin bu tip ölçme araçlarına kendi özyeterliklerini daha yüksekte algılayarak yaklaştıkları, kızların ise daha orta düzeyde bir yaklaşım sergiledikleri ifade edilmektedir (Schunk ve Pajares, 2002:22). Araştırmada erkeklerin kızlara oranla akademik özyeterlik aritmetik ortalama puanlarının yüksek olması alan yazındaki bilgiler ile benzerlik göstermektedir.

Örnekleme dahil edilen öğrencilerin öğrenim gördükleri birimlerine (Fakülte/Yüksekokul/Meslek Yüksekokulu) göre akademik özyeterlik inanç düzeylerine ilişkin sonuçlar Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Birim İle Akademik Özyeterlik İnanç Düzeyleri Arasındaki İlişki

AKADEMİK ÖZYETERLİK İNANÇ DÜZEYİ					
Birimler	n	\bar{X}	ss	Min.	Max.
Eğitim Fakültesi	909	19.7	3.262	10	28
Fen-Edebiyat Fakültesi	1759	19.6	3.320	8	28
Güzel Sanatlar Fakültesi	218	20.6	3.093	10	28
İktisadi İdari Bilimler Fakültesi	1702	19.7	3.302	8	28
Mühendislik Fakültesi	857	19.7	3.272	10	28
Veteriner Fakültesi	308	19.7	3.011	10	28
Teknik Eğitim Fakültesi	900	19.0	3.301	7	28
Tıp Fakültesi	366	19.3	3.559	13	28
Afyon Sağlık Yüksekokulu	406	20.2	2.994	10	28
Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu	208	20.2	3.095	10	28
Turizm İşletmecilik ve Otelcilik Yüksekokulu	666	19.7	3.215	8	28
Devlet Konservatuvarı	230	20.2	3.091	10	28
Meslek Yüksekokulları	2381	19.7	3.155	10	28
Toplam	10910	19.7	3.252	7	28

Tablo 4 incelendiğinde Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik puanlarının aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=19,7$), Fen

Edebiyat Fakültesi’nde öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik puanlarının aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=19,6$), Güzel Sanatlar Fakültesi’nde öğrenim gören öğrencilerin akademi özyeterlik puanlarının aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=20,6$), İktisadi İdari Bilimler Fakültesi’nde öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik puanlarının aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=19,7$), Mühendislik Fakültesi’nde öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik puanlarının aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=19,7$), Veteriner Fakültesi’nde öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik puanlarının aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=19,7$), Teknik Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik puanlarının aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=19,0$), Tıp Fakültesi’nde öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik puanlarının aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=19,3$), Afyon Sağlık Yüksekokulu’nda öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik puanlarının aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=20,2$), Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu’nda öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik puanlarının aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=20,6$), Turizm İşletmecilik ve Otelcilik Yüksekokulu’nda öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik puanlarının aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=19,7$), Devlet Konservatuvarı’nda öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik puanlarının aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=20,2$), Meslek Yüksekokulları’nda öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik puanlarının aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=19,7$) olduğu görülmektedir.

Bu sonuçlara göre, en düşük akademik özyeterlik inanç düzeylerine sahip olan öğrencilerin Teknik Eğitim Fakültesi, en yüksek akademik özyeterlik inanç düzeylerine sahip olan öğrencilerin ise Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde öğrenim gördükleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Örnekleme dahil edilen öğrencilerin öğrenim gördükleri birime göre akademik özyeterlik inanç düzeylerine ilişkin ANOVA testi sonuçları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Birime Göre Akademik Özyeterlik İnanç Düzeylerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	959,1839	12	79,9	7.614	0.00*	1-5, 3-5, 8-5, 9-5, 10-5, 11-5, 12-5, 13-5, 7-10
Gruplar içi	114401,2	10897	10,5			
Toplam	115360,4	10909				

p<0.05

1.Eğitim Fakültesi, 2.Fen Edebiyat Fakültesi, 3.Güzel Sanatlar Fakültesi, 4.İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, 5.Mühendislik Fakültesi, 6.Veteriner Fakültesi, 7.Teknik Eğitim Fakültesi, 8.Tıp Fakültesi, 9.Afyon Sağlık Yüksekokulu, 10.Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, 11.Turizm İşletmecilik ve Otelcilik, 12.Devlet Konservatuarı, 13.Meslek Yüksekokulları

Tablo 5 incelendiğinde, örnekleme dahil edilen öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeyleri ile öğrenim gördükleri birimler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. ($F_{(12-10897)}=7.614, p<0.05$). Farkın hangi birimler arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, Teknik Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeylerinin ($\bar{x}=19,0$), Eğitim Fakültesi'nde ($\bar{x}=19,7$), İktisadi İdari Bilimler Fakültesi'nde ($\bar{x}=19,7$), Güzel Sanatlar Fakültesi'nde ($\bar{x}=20,6$), Afyon Sağlık Yüksekokulu'nda ($\bar{x}=20,2$), Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda ($\bar{x}=20,6$), Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'nda ($\bar{x}=19,7$) ve Devlet Konservatuarı'nda ($\bar{x}=20,2$) öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeylerinden daha düşük olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeylerinin ($\bar{x}=19,3$), Güzel Sanatlar Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeylerinden ($\bar{x}=20,6$) daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Ülkemizde öğretmen yetiştirme içerisinde yer alan, ağırlıklı olarak mesleki ve teknik ortaöğretime öğretmen yetiştiren Teknik Eğitim Fakülteleri, Yükseköğretim Kurulu'nun 11 Temmuz 2007 tarihli toplantısında alınan kararla sektöre eleman yetiştirmek amacıyla Uygulamalı Teknik Bilimler Fakülteleri olarak yeniden yapılandırılmıştır. Öğretmen yetiştiren bu fakültelerden mezun olanların yaklaşık %10'unun öğretmen olarak istihdam edilmesi, öğretmen olarak atanamayanların hizmet sektöründe zor iş bulması, bulanların da kadro ve unvanlarının belli olmaması, Avrupa Birliği üyesi ülkelerde bu fakültelerin benzerlerinin bulunmaması yeniden yapılanmanın başlıca nedenleri olarak gösterilmektedir (Duman Gelişli ve Çetin, 2006:63). Teknik Eğitim Fakülteleri'nin yeniden yapılandırılmasının nedenlerini oluşturan unsurların etkisinden dolayı Teknik Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeylerinin, Eğitim Fakültesi'nde, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi'nde, Güzel Sanatlar Fakültesi'nde, Afyon Sağlık Yüksekokulu'nda, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'nda ve Devlet Konservatuarı'nda öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeylerinden daha düşük olduğu düşünülebilir. Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencilerinin, Yükseköğretime Giriş Sınavı'nda herhangi bir puan türünden 225 puan almaları ön kayıt başvuruları için yeterli görülmektedir. Öğrencilerin Güzel

Sanatlar Fakültesi'ne kesin kayıt hakkı kazanmasını özel yetenek sınavındaki performansları belirlemektedir. Ülkemizdeki Tıp Fakültelerinin 2010 Yükseköğretime Giriş Sınavı doğrultusunda belirlenen taban ve tavan puanları incelendiğinde, öğrencilerin Fen alanı puan türünden 587,321-489,567 arasında puan alması gerekmektedir. Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencilerinin akademik özyeterlik inanç düzeylerinin Tıp Fakültesi öğrencilerinin akademik özyeterlik inanç düzeylerinden yüksek olmasının nedeninin, Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencilerinin sahip oldukları özel yeteneklerinin lisans eğitimlerindeki performanslarını belirleme de etkili olmasından kaynaklanmış olabileceği söylenebilir.

SONUÇ

Afyon Kocatepe Üniversitesi bünyesinde bulunan Fakülte/Yüksekokul /Meslek Yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeylerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan çalışma sonucunda; öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeyleri ile cinsiyet arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olmadığı sonucu ortaya çıkmakla birlikte erkek öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeylerinin kız öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeylerinden yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın diğer sonucu da, öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeyleri ile öğrenim gördükleri birimler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğunun belirlenmesidir. Buna göre, Teknik Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeylerinin; Eğitim Fakültesi'nde, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi'nde, Güzel Sanatlar Fakültesi'nde, Afyon Sağlık Yüksekokulu'nda, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'nda ve Devlet Konservatuarı'nda öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeylerinden daha düşük olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeylerinin, Güzel Sanatlar Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeylerinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen sonuçlar ışığında aşağıdaki öneriler sunulabilir:

- Farklı üniversitelerde benzer çalışmalar yürütülerek akademik özyeterlik inanç düzeylerinin birimler ve bölümler arasında farklılık gösterip göstermediği belirlenebilir.
- Üniversite bünyesinde öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeylerini etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik çalışmalar yapılabilir.

- Öğrencilerinin akademik özyeterlik inançlarını destekleyici çeşitli grup rehberliği etkinlikleri düzenlemek amacıyla üniversitelerde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezleri açılabilir.

- Üniversite yaşamı öğrencilere daha önceki eğitim kademelerinden daha farklı akademik ve sosyal sorumluluk ile görev yüklemektedir. Bu nedenle, öğrencilerin üniversite yaşamının gerekliliklerine yönelik bilgi edinmelerini sağlayacak çeşitli oryantasyon etkinlikleri düzenlenebilir.

- Öğrencilere yaşam boyu öğrenme alışkanlığını kazandırmaya yönelik olarak üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler ortaklaşa projeler geliştirebilirler.

KAYNAKÇA

- AKBAY, Sinem Evin. (2009), *Cinsiyete Göre Üniversite Öğrencilerinde Akademik Erteleme Davranışı: Akademik Güdülenme, Akademik Özyeterlik ve Akademik Yükleme Stillerinin Rolü*, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin.
- AŞKAR, Petek ve UMay, Aysun. (2001), “İlköğretim Matematik Öğretmenliği Öğrencilerinin Bilgisayarla İlgili Özyeterlik Algısı”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, ss.1–8.
- BANDURA, Albert. (1993), “Perceiver Self-Efficacy in Cognitive Development and Functioning”, *Educational Psychologist*, 28 (2), pp.117–148.
- BANDURA, Albert. (1995), “Exercise of Personal and Collective Efficacy In Changing Societies”, (Ed), BANDURA, A., *Self-Efficacy in Changing Societies*, Cambridge: Cambridge University Press, pp:1-46.
- BUSCH, Tor. (1995), “Gender Differences in Self-Efficacy and Academic Performance among Students of Business Administration” *Scandinavian Journal of Educational Research*, 39, pp.311-318.
- HAZIR BIKMAZ, Fatma. (2004), “Sınıf Öğretmenlerinin Fen Öğretiminde Öz Yeterlilik İnancı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması” *Bilgi: Milli Eğitim Dergisi*, Sayı: 161, Yıl 2004, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/161/bikmaz.htm> (12.02.2011).
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener. (2011), *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum*, 12. Baskı, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- DUMAN, Tayyip, GELİŞLİ, Yücel ve ÇETİN, Şaban. (2006), *Mesleki-Teknik Eğitim Fakültelerinin Kapatılması ve Mesleki Eğitime Öğretmen Yetiştirme Sorunu*, III. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu. Çanakkale, 04–05 Mayıs.
- ERYENEN, Gamze. (2008), *Öğretmen Adaylarının Hedef Yönelimleri, Akademik ve Öğretmenlik Özyeterlikleri Arasındaki İlişkiler ile Bu Değişkenlerin Akademik Başarının Yordanmasındaki Rolü*. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- FIRAT-DURDUKOCA, Şule. (2010), “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Akademik Özyeterlik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 10(1), ss 69-77.
- KORKMAZ, İsa. (2004), “Sosyal Öğrenme Kuramı”, (Ed.) Binnur YEŞİŞYAPRAK, *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, 7. Baskı, Ankara: PegemA Yayıncılık, ss.199-222.
- LEE, Stewen, W. (2005), *Encyclopedia of school psychology*, USA: Sage Publications Inc.
- LINNENBRINK, Elizabeth, A. ve PINTRICH, Paul, R. (2003), “The Role of Self-Efficacy Beliefs in Student Engagement and Learning”, *Reading and Writing Quarterly*, 19 (2), pp.119-137.
- LUSZCZYNSKA, Aleksandra, GUTIE’RREZ-DONA, Benicio ve SCHWARZER, Ralf. (2005), “General Self-Efficacy in Various Domains of Human Functioning: Evidence from Five Countries”, *International Journal of Psychology*, 40 (2), pp. 80–89.
- PAJARES, Frank. (1996), “Self-Efficacy Beliefs in Academic Beliefs”, *Review of Educational Research*, 66(4), pp. 543-578.
- SCHUNK, Dale, H. ve PAJARES, Frenk. (2002), “The development of academic self-efficacy”, (Ed.), Wigfield Alan, Jacquelyne S. Eccles, *Development of Achievement Motivation*, USA: Academic Press, p. 16-29.
- UÇAL-CANAKAY, Esin. (2007), *Aktif Öğrenmenin Müzik Teorisi Dersine İlişkin Akademik Başarı, Tutum, Özyeterlik Algısı ve Yüklemeler Üzerindeki Etkileri*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir.
- YILMAZ, Miraç, GÜRÇAY, Deniz ve EKİCİ, Gülay. (2007). “Akademik Özyeterlik Ölçeğinin Türkçe’ye Uyarlanması”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, s. 253–259.

